Itämeren vuoden 2024 kalastusmahdollisuudet (E 30/2023 vp)

- Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan kuuleminen 20.9.2023

Maa- ja metsätalousministeriö
Kalatalousneuvos Risto Lampinen

Esityksen sisältö

- Tausta
- E-kirjeen valmistelu ja sisältö sekä muut olennaiset tekijät silakasta ja lohesta
- Jatkoaskeleet, neuvottelutilanne ja tavoite

Tausta

- Neuvosto pyrkii vuosittain saavuttamaan poliittisen yhteisymmärryksen (Neuvoston asetus) Itämeren kalakantakohtaisista (Suomen kannalta tärkeät lajit: silakka, kilohaili, lohi ja turska) kalastusmahdollisuuksista eli suurimmista sallituista saaliista (TAC = EU:n kokonaiskiintiö) ja kansallisista kalastuskiintiöistä komission ehdotuksen pohjalta.
- EU:n yhteisen kalastuspolitiikan lainsäädännössä kirjatut periaatteet: 1) kestävä enimmäistuotto (MSY), 2) tieteellisen tiedon käyttö (käytännössä Itämerellä ICES:n tieteellinen neuvo kalakantojen tilasta ja kalastusmahdollisuuksista) sekä 3) Itämeren turskan, silakan ja kilohailin monivuotinen suunnitelma (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus), jossa on säännöksiä mm. siitä, miten TAC-tasot tulee asettaa erilaisissa tilanteissa kalakantojen tilan mukaan.

Tausta

- Kv. Merentutkimusneuvoston (ICES) tieteellinen neuvo (silakka, kilohaili, itäinen turska ja punakampela) vuoden 2024 Itämeren kalastusmahdollisuuksista saatiin 31.5.2023.
- Tieteellisen neuvon pohjalta on käyty keskustelu jäsenmaiden alustavista näkemyksistä Itämeren kalastusasioita käsittelevässä alueellistamistoimielimessä Baltfish:ssa 20.6.2023.
- Komissio antoi Itämeren kalastusmahdollisuuksia koskevan ehdotuksensa neuvoston asetukseksi 28.8.2023.
- Maatalous- ja kalastusneuvosto päättää asiasta kokouksessaan 23-24.10.2023. Ehdotusta käsitellään valmistelevasti myös Baltfish:ssa (5.-6.9. ja 22.10.) sekä neuvoston työryhmässä syys-lokakuussa.

E-kirjeen valmistelu

- MMM on selvittänyt Luonnonvarakeskuksen parhaiden asiantuntijoiden kanssa, miten ICES:n neuvoja tulee tulkita. Keskustelu myös EU17-jaostossa kesäkuussa. EU17-jaosto hyväksyi 15.6.2023 perusmuistion, jonka perusteella MMM on esittänyt Suomen alustavia kantoja ja pyrkinyt ennakkovaikuttamaan komission ehdotukseen.
- E-kirje on valmisteltu MMM:ssä virkatyönä viipymättä, kun komissio ehdotus saatiin.
- EU17-jaoston suppea kokoonpano (viranomaiset) hyväksyi E-kirjeen yksimielisesti 8.9. Ahvenanmaan maakunta on antanut 13.9. E-kirjettä tukevan lausunnon.
- Jaoston laaja kokoonpano ei ollut yksimielinen. Eriävän mielipiteen esittivät WWF-Suomi ja Suomen Luonnonsuojeluliitto, jotka halusivat pääaltaan ja Pohjanlahden lohelle alempaa TAC-tasoa ja esittivät lisätoimenpiteitä lohen kalastuksen säätelemiseksi. Silakan osalta ne pitivät E-kirjeessä esitettyjä TAC-tasoja liian korkeina ja totesivat, että ne tulisi asettaa mahdollisimman alas mahdollistaen rannikkokalastuksen jatkumisen.
- Keskustelussa Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö toi lisäksi esiin, että se ei pidä vapaa-ajan kalastukselle Suomen merialueelle ehdotettuja rajoituksia perusteltuina ja myös aiemmat vapaa-ajan kalastusta koskevat EU-rajoitukset tulisi poistaa.

E-kirje

Peruskanta

- Suomi kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2024 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.
- Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

E-kirje

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

- Suomi on neuvotteluprosessin aikana valmis hyväksymään ja valmistelemaan oma-aloitteisesti sellaisia ratkaisuja (esim. kalastuksen ajallisia ja alueellisia rajoituksia), jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävän kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ja Suomen tavoitteiden edistämiseksi neuvostossa.
- <u>Kommentit:</u>
  - Tämä tarkoittaa sitä, että Suomi on TAC-tasojen asettamisen lisäksi valmis hyväksymään ja valmistelemaan omasta aloitteestaan myös muita toimenpiteitä, joilla pyritään varmistamaan kalakantojen suotuisa kehitys ja kestävä käyttö.
  - Näitä toimenpiteitä tarvitaan tänä vuonna Suomen tavoitteiden saavuttamiseksi.
  - Yleensä myös komissio on avoin tällaisille täydentäville toimenpiteille sekä niiden ja TAC-ratkaisujen kombinaatioille.

Pohjanlahden silakka

- ICES-neuvo: TAC 48 824 – 63 049 tonnia (v. 2023 TAC 80 047 tonnia), -39 – -21 %
- Komission ehdotus: ei kohdennettua kalastusta, sivusaaliskiintiö.
- Suomen kanta E-kirjeessä:
  - Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 48 824 – 63 049 tonnia.
  - Suomi kiinnittää huomiota siihen, että Pohjanlahden silakkakannan tieteellisen neuvon tueksi on varattava riittävät resurssit, jotta neuvon laatua pystytään parantamaan.
  - Suomi katsoo, että komission ehdotus silakan kohdennetun kalastuksen kieltämiseksi on suhteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.
- Neuvotteluvaraan liittyen Suomella on lisäksi valmius hyväksyä muita säätelytoimenpiteitä Pohjanlahden silakkakannan tilan parantamiseksi.

Pääaltaan ja Suomenlahden silakka

- ICES: EU-TAC 35 687 – 45 418 tn (v. 2023 EU-TAC 70 822 tn), -50 – -36 %.
- Komissio: ei kohdennettua kalastusta, sivusaaliskiintiö.
- Suomen kanta E-kirjeessä:
  - Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 41 706 – 52 459 tonnia.
  - EU:n TAC muodostuisi ottamalla huomioon Venäjän sekä Riianlahden ja pääaltaan välisen vaelluksen osuudet, jolloin EU:n TAC olisi 35 687 tai pistearvolla enintään 45 418 tonnia.
  - Suomi katsoo, että komission ehdotus silakan kohdennetun kalastuksen kieltämiseksi on suhteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.
- Neuvotteluvaraan liittyen Suomella on lisäksi valmius hyväksyä muita säätelytoimenpiteitä Pääaltaan ja Suomenlahden silakkakannan tilan parantamiseksi.

Silakan kalastuskiintiöihin liittyvät olennaiset seikat

- Kalakantojen koolle sovelletaan yleensä kahta varotasoa. ICES:n tieteellisen neuvon mukaan Pohjanlahden silakkakannan koko on ylemmän varotason (Btrigger) alapuolella, mutta alemman varotason (Blim) yläpuolella. Pääaltaan ja läntisen silakan kannat ovat puolestaan alemman varotason alapuolella eli heikommassa tilassa kuin Pohjanlahden silakkakanta.
- Itämeren turskan, silakan ja kilohailin monivuotisen suunnitelman (EU-asetus 2016/1139) artikla 5 sisältää seuraavat säännökset varotoimenpiteistä seuraavasti:
- 5.1 Mikäli ollaan ylemmän varotason alapuolella, tulee ottaa käyttöön kaikki asianmukaiset korjaavat toimenpiteet, joiden avulla kalakanta saadaan nopeasti palaamaan kestävän enimmäistuoton tasolle (eli varotasojen yläpuolelle).
- 5.2 Mikäli ollaan alemman varotason alapuolella, … teksti kuten 5 (1) … Näitä voivat olla kohdennetun kalastuksen keskeyttäminen ja kalastusmahdollisuuksien asianmukainen vähentäminen.

Silakan kalastuskiintiöihin liittyvät olennaiset seikat

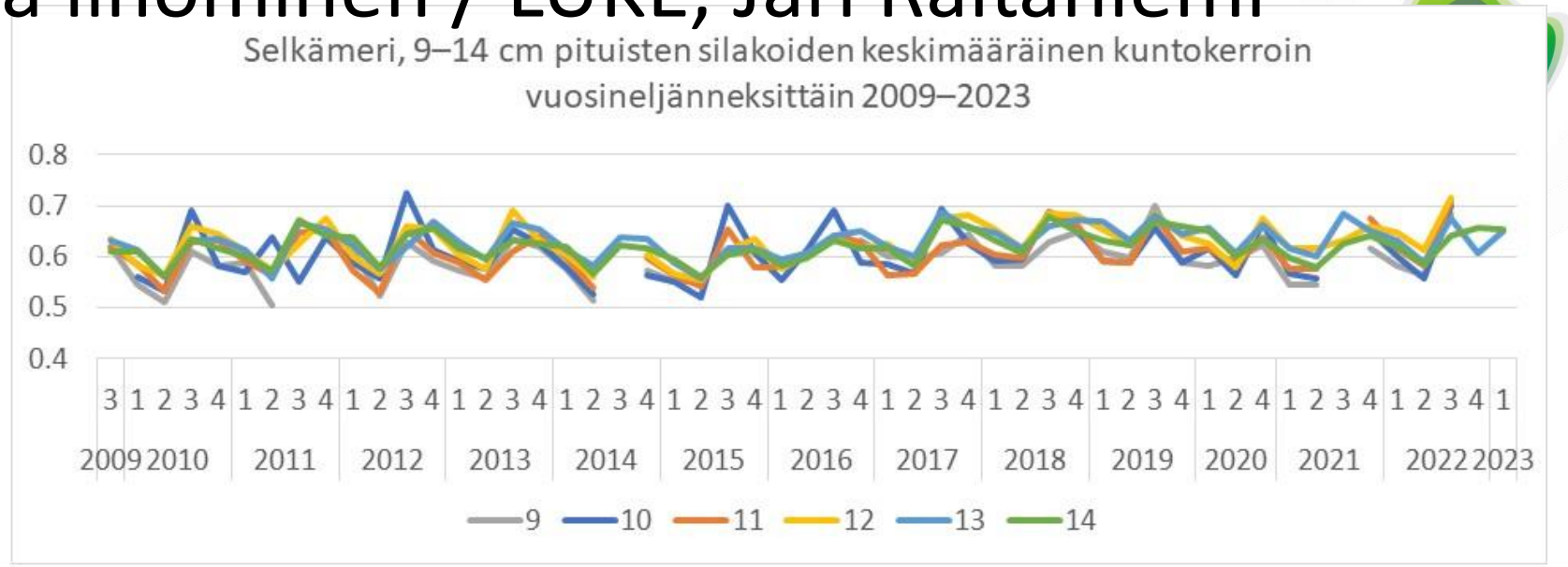
- Komissio ehdotuksen mukaan silakkakantoihin tulee soveltaa artiklaa 4.6, jonka mukaan ”kaikissa tapauksissa kalastusmahdollisuudet tulee asettaa niin, että on alle 5 % todennäköisyys sille, että kalakannan koko putoaa alemman varotason alapuolelle.”
- Monivuotinen suunnitelma sisältää siis keskenään ristiriitaisia säännöksiä.
- Komission ehdotuksen silakan kohdennetun kalastuksen kielto ei siis perustu kalakannan tilaan tai tieteelliseen neuvoon, vaan muuttuneeseen oikeudelliseen tulkintaan.
- Tämä tiukka oikeudellinen tulkinta on perusteeton ja epäjohdonmukainen, sillä komissio ei ole soveltanut aiempina vuosina vastaavissa tapauksissa esimerkiksi Itämeren läntisen silakan osalta artiklaa 4.6., vaan artiklaa 5.2.

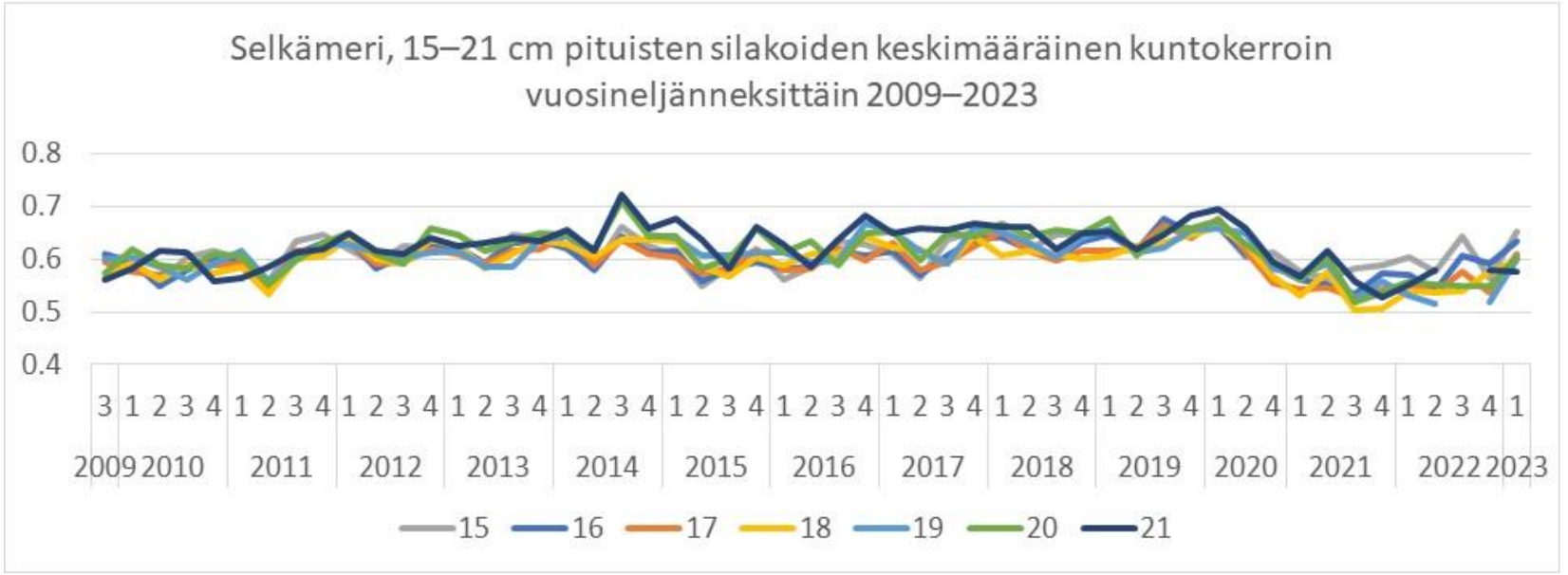
- Tieteellinen neuvo ja komission ehdotus eivät usein ota huomioon kalakantoihin liittyviä kaikkein uusimpia tietoja, esim. tänä vuonna silakan parantunutta kuntokerrointa tai viime vuonna silakan laihtumista. (ks. Seuraava sivu) Suomi pyrkii ottamaan kannoissaan huomioon viimeisimmän tutkimustiedon.

Silakan laihtuminen ja lihominen / LUKE, Jari Raitaniemi

Selkämeren silakka alkoi laihtua vuonna 2020, ja kookkaat silakat olivat harvinaisen laihoja vuosina 2021 ja 2022. Elpyminen alkoi syksyllä 2022 ja jatkui talvella 2022–2023. Samaa havaittiin vuonna 2021 muillakin Itämeren alueilla, mutta Selkämerellä se oli selvintä.

<u>Tiedot ovat vaikuttaneet Suomen kantoihin viime ja tänä vuonna.</u>

Mitä tapahtuisi, jos silakan kalastuskiellot toteutuisivat

- Vakavat sosio-ekonomiset vaikutukset (Luonnonvarakeskus)
  - Suorat menetykset: yli 70 milj. euroa liikevaihtoa/vuosi, noin 300 htv + kerrannaisvaikutukset
  - Investoinnit silakan jalostukseen, uusiin tuotteisiin, aluksiin ja satamiin viime vuosina noin 40 milj,euroa, mm. elintarvikelaadun kalajauhotehdas Kaskisiin, uusia perkauslinjoja ja tuotteita.
- Suomen huoltovarmuus heikkenisi. Kalastuskielto iskisi nimenomaan silakan elintarvikekäyttöön liittyvään yritystoimintaan, jonka elpyminen olisi epävarmaa. Turkistaloudelle kiellolla ei olisi merkitystä (alle 10% silakasta menee turkiseläinten rehuksi).
- Elintarvikesilakan vienti Suomesta Ukrainaan loppuisi (vuonna 2022 noin 3 milj. kg).
- Pohjanlahden ympäristösertifioitu (MSC) silakka häviäisi kuluttajien saatavilta.
- Kalastuksen Itämerestä ravinteita poistava vaikutus romahtaisi (silakan mukana on viime vuosina poistunut mereen joutunutta fosforia noin 350 tonnia/vuosi)
- Itämerirehun (pääosin Itämeren silakasta valmistettuun kalajauhoon perustuva kalankasvatusrehu) kiertotalousratkaisun myönteinen vaikutus Itämereen häviäisi.

Kilohaili

- ICES: EU-TAC 171 815 – 222 735 tn (v. 2023 EU-TAC 224 114 tn). -23 – -1 %.
- Komissio: Ei lukua, pyytänyt ICESin arviota, kuinka paljon voidaan kalastaa ottaen huomioon sivusaaliina saatavan silakan määrät.
- Suomen kanta E-kirjeessä:
  - Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 191 075 – 247 704 tonnia. TAC:n tasossa tulee ottaa huomioon Venäjän osuus (10,08 %) siten, että EU:n TAC olisi 171 815 – 222 735 tonnia.
  - Suomi katsoo, että komission ehdotus kilohailin TAC:n vahvistamiseksi siten, että otetaan huomioon silakan kohdennetun kalastuksen kieltäminen ja että silakalle vahvistetaan sivusaalis-TAC on perusteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Läntinen silakka ja Riianlahden silakka

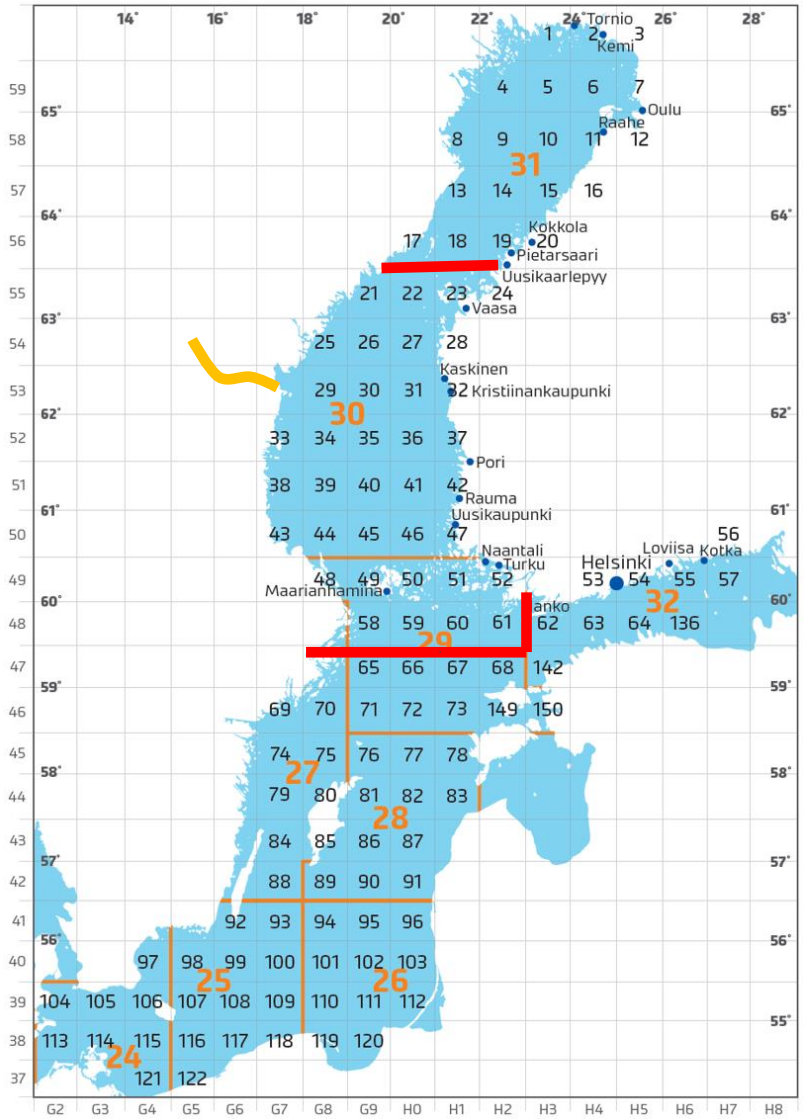
Läntinen silakka

- ICES: kalastuskielto.
- Komissio: ei kohdennettua kalastusta, sivusaaliskiintiö.
- Suomen kanta E-kirjeessä:
  - Suomi kannattaa ICES:n neuvon ja komission ehdotuksen mukaisesti sivusaalis-TAC:n vahvistamista läntiselle silakkakannalle.

Riianlahden silakka

- ICES: TAC 30 026 – 43 427 tn (v. 2023 45 643 tn). -35 – -5%.
- Komissio: 36 514 tn.
- Suomen kanta E-kirjeessä:
  - Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista 30 026 – 43 427 tonniin ICES:n neuvon mukaisesti.

Pääaltaan ja Pohjanlahden lohi

Itämerellä alueella 29 N – 31 on 15 lohijokea, joista yksi (Ljungan, sijainti rannikolla merkitty karttaan keltaisella) on pudonnut varotason (Rlim) alapuolelle kalataudeista johtuen.

Itämeren pääaltaalla (24-29 S) yhdeksästä lohijoesta kuusi on kyseisen varotason alapuolella.

ICES: TAC 60 000 lohta (v 2023 TAC 63 811). Kalastus sallittu vain Perämeren (31) rannikolla toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana; sekä kaupallinen että vapaa-ajankalastus tulisi kieltää alueella 29 N-30 (rajat merkitty punaisella). Tiukentunut neuvo johtuu Ljungan-joen lohikannan heikentyneestä tilasta.

Komissio: TAC 53 967 lohta Perämerellä. Kuten ICES, mutta alueella 29N-30 voitaisiin jatkaa rajoitettua lohen vapaa-ajankalastusta (yksi eväleikattu lohi / kalastaja / päivä).

Pääaltaan ja Pohjanlahden lohi

- Suomen kanta E-kirjeessä (lyhennetyt pääkohdat):
  - Suomi kannattaa ICES:n neuvon perusteella vuodeksi 2024 ratkaisua, joka perustuu vuosiksi 2022 ja 2023 tehtyjen lohen kalastusta koskevien kalastusrajoitusten jatkamiseen sekä lohenkalastuksen ajalliseen ja alueelliseen täsmäsäätelyyn Ljungan-joen lohikannan nopean elpymisen tukemiseksi. Täsmäsäätelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista ja vapaa-ajan kalastusta tasapuolisesti
  - Komission ehdotuksen mukaisen osa-alueiden 29N ja 30 lohenkalastuksen kieltämisen aiheuttamat vakavat kielteiset vaikutukset kaupalliselle ja vapaa-ajan kalastukselle olisivat kohtuuttomat verrattaessa niitä kalastuskiellon hyvin rajallisiin ja epävarmoihin myönteisiin vaikutuksiin Ljungan-joen lohikantaan.
  - Kaupallisen kalastuksen TAC tulisi asettaa 50 000 loheksi siten, että alueella 29N-31 voidaan kalastaa lohta kohdennetusti neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (1.5.-31.8.). TAC olisi laskettava 50 000 loheen komission esittämästä 53 967 lohesta, jotta otettaisiin huomioon lohen heikko nousu Tornion- ja Simojokeen vuonna 2023.
  - Lisäksi tavoitteena, että muut Itämeren jäsenvaltiot sitoutuisivat siirtämään hyödyttömiksi jäävät lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta.

Pääaltaan ja Pohjanlahden lohi

- Suomen kanta E-kirjeessä (lyhennetyt pääkohdat) jatkuu:
  - Suomi kannattaa lisäksi teknisten kalastussääntöjen jatkamista seuraavasti:
    - Siimojen käyttökielto kaupallisessa kalastuksessa neljän merimailin ulkopuolella Suomenlahtea lukuun ottamatta
    - Enintään yhden eväleikatun lohen pitäminen / vapaa-ajankalastaja / päivä Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella ja kaiken lohen vapaa-ajankalastuksessa saadun kalan maihin tuominen kokonaisena.
    - Osa-alueilla 29N-31 touko-elokuussa neljän merimailin sisäpuolella lohen vapaa-ajankalastusta ei rajoitettaisi EU-säännöksin.
  - Komission ja jäsenvaltioiden on valvottava edelleen, että laitonta lohenkalastusta ei harjoiteta .
  - Suomi pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohen monivuotinen suunnitelma.
  - Neuvotteluvaraan liittyen Suomella on lisäksi valmius hyväksyä muita säätelytoimenpiteitä erityisesti Ljungan-joen lohikannan tilanteen parantamiseksi.

Suomenlahden lohi ja meritaimen

Suomenlahden lohi

- ICES: TAC 11 800 lohta (v. 2023 EU-TAC 9 455 lohta),
- Komissio: EU-TAC 10 144 lohta.
- Suomen kanta E-kirjeessä:
  - Suomi kannattaa Suomenlahden lohen TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti (11 800) siten, että hylkeiden vahingoittamien lohien sekä vapautettujen alamittaisten (kuolleet) lohien määrä ja arvioitu raportoimaton saalis sekä Venäjän osuus (9,3 %) vähennetään, jolloin EU TAC olisi komission ehdotuksen mukaisesti 10 144 lohta.

Meritaimen (E-kirje)

- Suomi kannattaa sitä, että meritaimenen kaupallisen kalastuksen kieltoa jatketaan myös vuonna 2024 neljää meripeninkulmaa kauempana perusviivoista mitattuna.

Itäinen turska

- ICES : sivusaalis-TAC (v. 2023 EU-sivusaalis TAC 595 tn).
- Komissio: sivusaalis-TAC
- Suomen kanta E-kirjeessä
  - Suomi kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti.
  - Suomi myös kannattaa nykyistä kuturauhoitusta (touko-elokuu) ja vapaa-ajankalastuksen kieltämistä turskan pääasiallisilla esiintymisalueilla osa-alueilla 24-26.
  - Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi aiempien vuosien mukaisesti sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida. Vaihtoehtoisesti tulee sallia turskaan kohdentuva pienimuotoinen kalastus.
  - Lisäksi Suomen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot sitoutuvat edelleen turskaa koskeviin kiintiövaihtoihin niin, että turska ei muodostu pullonkaulalajiksi muiden lajien kalastuksessa niille jäsenvaltioille, joiden turskakiintiöt ovat pienet.

Läntinen turska ja punakampela

Läntinen turska

- ICES: TAC 24 tn (v. 2023 EU-sivusaalis TAC 489 tn).
- Komissio: Sivusaalis-TAC.
- Suomen kanta E-kirjeessä
  - Suomi kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti.

Punakampela

- ICES: TAC 17 947 tn (v 2023 TAC 11 313 tn).
- Komissio: Ei lukua, pyytänyt ICESin arviota, kuinka paljon voidaan kalastaa ottaen huomioon sivusaaliina saatavan turskan määrät.
- Suomen kanta E-kirjeessä
  - Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti siten, että TAC on enintään 17 947.

Jatkoaskeleet

Kansallinen taso

- EU-asioiden komitean EU17-jaostossa 8.9. hyväksytty Itämeren vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksia koskeva Valtioneuvoston kanta on lähetetty 13.9.2023. E-kirjeenä Eduskuntalle, joka päättää Suomen lopullisesta kannasta.

EU-taso

- Neuvottelut Itämeren EU-jäsenvaltioiden ja komission kesken Baltfish:ssa ja muissa yhteyksissä.
- Neuvottelut kaikkien EU-jäsenvaltioiden ja komission kesken neuvoston työryhmässä neuvoston puheenjohtajavaltion Espanjan johdolla.
- Lopullinen ratkaisu 23.-24.10. maatalous- ja kalastusneuvostossa.

Neuvottelutilanne ja tavoite

- Neuvostossa 23.-24.10. Itämeren vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksia koskevasta neuvoston asetuksesta päätetään määräenemmistöllä.
- Yksimielisinä jäsenvaltiot voivat päättää asiassa vastoin komission kantaa, muussa tapauksessa tarvitaan myös komission hyväksyntä.
- BALTFISH-kokouksessa 5.-6-9. kaikki Itämeren jäsenvaltiot pitivät silakalle asetettuja kalastuskieltoja perusteettomina ja kohtuuttomina.
- Suomi jatkaa Suomen kannan mukaisesti aktiivisesti neuvotteluita TAC-tasoista ja muista tarvittavista toimenpiteistä kaikilla tasoilla (Baltfish, neuvoston työryhmä, kahdenväliset neuvottelut muiden jäsenvaltioiden, komission ja EU-puheenjohtajamaan Espanjan kanssa).
- **Suomen tavoitteena on kaikkien osapuolien hyväksymä vastuullinen ratkaisu, joka on tasapainoinen sekä kalakantojen suojelun että kalakantojen hyödyntämisen näkökulmasta.**

Maa- ja metsätalousministeriö